

Andreea DUMITRU

Numărătoare inversă

În interpretarea **Cristinei Casian**, monologul *Amalia respiră adânc* de Alina Nelega (inițial, pregătit pentru examenul ei de licență) a devenit, odată cu intrarea în repertoriul Teatrului ACT, un reper al stagiunii 2007–2008 și, fără îndoială, un spectacol de cursă lungă. Rolul i-a adus actriței Premiul de Debut la Gala UNITER 2008, dar, la a treia ediție a festivalului de monodramă de la Bacău (reinventat, după o lungă tradiție întreruptă, sub titlul Gala STAR), ea a concurat fără a fi reținută în palmares. Aici, în mod surprinzător, o altă *Amalie* a triumfat, cea întruhipată de **Daniela Vrânceanu** (din trupa Teatrului „Bacovia”), într-un recital efemer ca durată de viață, dar articulat într-un mod insolit și interpretat ardent (cu o intensitate justificată în parte de reacțiile sălii, extrem de favorabile interpretei).

E demn de remarcat că, imediat după versiunea *princeps* a Monicăi Ristea-Horga (realizată în 2006, la Teatrul Ariel din Târgu Mureș, în regia lui Gavril Cadariu), două tinere actrițe – chiar dacă aparținând unor generații diferite (Daniela Vrânceanu s-a născut în 1973, Cristina Casian în 1984) – își încearcă puterile cu acest „complex de personaje” (luând în calcul cele cinci vârste ale Amaliei) produse și modificate genetic de experiența comunismului.

La prima vedere, s-ar putea crede că noile abordări ale textului sunt generate de fascinația pe care o exercită asupra oricărui actor rolurile socotite complexe, partiturile presupunând felurite compoziții de vârstă. Din fericire, miza lecturilor despre care este vorba aici e de aflat în altă parte. În cazul Cristinei Casian, compoziția e abia punctată, ținând mai degrabă de atitudinea actriței/personajului față de întâmplările relatate ori, mai bine spus, de dozajul energiei vitale eliberate în scenă decât de artificii exterioare.

Daniela Vrânceanu, în schimb, optează la începutul reprezentației pentru o Amalie bătrână, al cărei trup anchilozat se ivește dintr-o ladă-sicriu/casă de păpuși (rolul obiectelor fiind ambiguizat și resemantizat în continuu, la fel ca în spectacolul semnat de Mariana Cămărășan la Teatrul ACT). Marioneta înfrigorată, cu mișcări dezarticulate, cu voce aspră și rea, ce trădează mai ales ura de sine acumulată de-a lungul anilor, cere socoteală unei lumi pe care n-a înțeles-o, de fapt, niciodată; reconcilierea ratată, imposibilă cu prezentul: aceasta e perspectiva din care Amalia își dezvoltă filmul vieții. Dacă pe scena băcăuană, decupajul textului este diferit, regizoarea Firuța Apetrei îi găsește motivația chiar în sugestia autoarei: dar dacă ar fi invers?, cu alte cuvinte: de ce nu ar putea fi privită povestea Amaliei prin ochii celui care, în ultima clipă, își vede derulate pe retină, într-o clipă cât o respirație, secvențele propriei existențe? Pe de altă parte, este limpede că această propunere ține seama de datele temperamentale și profesionale ale actriței. Născută în Basarabia, absolventă a Universității de Arte „George Enescu” din Iași, cu specializare în arta actorului mânăitor de păpuși și marionete, Daniela Vrânceanu ar părea, poate, mai puțin pregătită pentru un tratament brechtian al rolului: interpretarea ei este, în chip natural, intensivă, dramatică, frizând patetismul, dar un patetism demn, convingător.

Monologul ei începe, așadar, în registrul poematic dezvoltat de Alina Nelega în contrapunct cu modul naiv, expozitiv în care personajul își rememorează traseul de viață. Pe scena Galei STAR, Daniela Vrânceanu construiește astfel, secvență cu secvență, un original manifest al deznădejdiei și urii de sine, inspirat de versurile: „Nu vreau să mor înainte // înainte de a mă trezi // din visul ăsta, // care e viața mea [...] din viața asta // pe care-am visat-o // cu fața acoperită, // cu ochii închiși, // cu mâinile legate, // cu inima înghețată”. Spre acest deznodământ dizlocat și relocat la începutul spectacolului converg toate celelate momente, ascultând parcă de o logică tragică, imposibil de deturnat.

Daniela VRÂNCEANU

În timp ce, în spectacolul de la ACT, asupra câtorva episoade din viața Amaliei, regi-zoarea lăsa să planeze cu bună știință ambiguitatea, Daniela Vrânceanu oferă chei de lectură explicite: „percheziția” la care este supusă de către milițieni liceana care ia în serios așa-zisele „misiuni secrete” cu care au însărcinat-o organele de partid, este tratată limpede ca un cumplit viol (vorbele îi sunt întretăiate de gemete, trupul i se contorsionează în convulsii ritmice). Momentul capătă astfel semnificația unui declic: în urma șocului suferit, Amalia deschide ochii spre o altă realitate decât cea închisă de ea, una agresivă, coșmarescă, greu de îndurat. Antologicul poem-variațiune pe tema „mulțumesc din inimă Partidului...” este interesant interpretat și el, într-o suită firească, drept o declarație de adeziune smulsă Amaliei în timpul anchetei (tânăra își urlă relicile, se tăvăleşte de durere, sub lovituri imaginare, în timp ce eclerajul corespunde aceleiași sugestii de interogatoriu). De aici până la următoarea prăbușire a Amaliei (prostituarea ei, explicit exprimată vestimentar și gestual) nu este decât un pas logic. Firește că o astfel de lectură sacrificială, inevitabil, dimensiunea ludică a textului, umorul contagios în ciuda cumplitelor adevăruri pe care le revelează, grotescul unor secvențe antologice (precum cea relatând conviețuirea cu purcelușa Fanny).

E o diferență substanțială între ceea ce propune actrița băcăuană și lectura Cristinei Casian: *Amalia* Danielei Vrânceanu e mult mai lucidă, mai încărcată de balastul epocii, de un anume fatalism, pe când interpreta de la ACT refuză în mod programatic identificarea cu vreuna dintre cele cinci ipostaze ale personajului, structura ei artistică reclamând, în fond, un tip de distanțare poate mai adecvată naivității eroinei plâsmuite de Alina Nelega. În mod paradoxal, niciuna dintre cele două soluții nu este mai puțin credibilă ori mai puțin asumată. Amândouă luminează nuanțe neașteptate ale acestui text cu totul remarcabil și vorbesc despre disponibilitatea generațiilor recente de a arunca asupra trecutului o privire mai puțin vulnerabilă, mai puțin încruntată.